

Resumé

Cílem naší práce je identifikovat klíčové vyjadřovací a stylové prostředky spjaté s tématem identity vyobrazovaném v exilové literatuře, konkrétně povídkách, spisovatele Maria Benedettiho. K analýze jsme zvolili pět vybraných povídek, které autor napsal během svého pobytu v exilu a jež jsou spojeny – přestože se v nich nacházejí odlišnosti – podobnou tematikou a postavami. Můžeme tudíž zaznamenávat opakující se prvky v poetice exilové literatury tohoto autora.

V úvodu práce jsme krátce představili autora a jeho dílo a následně charakterizovali sociopolitický kontext, ve kterém uvedený typ povídek vznikal. Zaměřili jsme se přitom na postoj, který tento sociálně a politicky angažovaný spisovatel zaujal k událostem odehrávajícím se v samém jádru uruguayské diktatury.

V další části jsme představili obecný teoretický rámec a vybrané definice pojmu identita, z nichž vychází naše práce, jakož i určité jevy a důsledky související s individuální a kolektivní identitou jedince nacházejícího se v tísnivé situaci, jakou je například exil. Díky všem těmto rysům můžeme s jistotou tvrdit, že nechtěné životní změny vedou jedince k nezbytné reflexi vlastní identity v širokém slova smyslu.

Navazující části jsme zaměřili na stručné představení pěti vybraných povídek, popis děje a postav, přičemž jsme kladli důraz i na příznačné rysy a vypravěčské techniky, které jsme při analýze povídek vyzozorovali. Neopomněli jsme ani charakterizovat kontext, do něhož jsou jednotlivé příběhy zasazeny a vyzdvihnout převažující témata jednotlivých povídek.

Další část jsme věnovali představení postav převážně znázorňujících archetypy, které – i přes rozdílný věk, povolání či situaci, v níž se nacházeli v době odchodu – sdílí mnohé charakterové rysy či ideologii. Při analýze rozdílů jednotlivých postav vycházíme především z toho, co postavy zažily, ať již ve své rodné zemi, či v zemi, kde nacházejí azyl. V rámci této analýzy jsme dospěli k závěru, že se bez výhrady jedná o morálně ušlechtilé postavy, schopné široké reflexe a neochvějně ve svých názorech, které však v důsledku politických a životních událostí neustále bojují sami se sebou.

Zvláštní pozornost v práci věnujeme celkem čtyřem typům tématu identity, které tvoří jádro jednotlivých povídek: vnímání exilu postavami, symbolickému a metaforickému významu těla, věrnosti a bratrství jako nezlomných hodnot a bezesporu významnému pocitu příslušnosti postav ke své rodné a „náhradní“ vlasti.

V souvislosti s prvním tématem uvádíme teoretický rozbor různých typů exilu a analyzujeme jejich dopad na jedince v reálném prostředí a zároveň na postavy v prostředí literárním. Zjišťujeme, do jaké míry mohou traumatické události ovlivnit vnímání světa postavami, kdy v přímém důsledku dochází k proměně některých osobnostních rysů a chování.

U druhého tématu se pozastavujeme nad tím, jak je fyzická stránka postav věrným obrazem jejich duševního stavu. Autor představuje soužené, ponížené a tělesně zubožené postavy, přičemž jsou tyto rysy především metaforou nestability, vnitřního rozkladu a rozpadu identity postav. Následně analyzujeme tři nejdramatičtější situace odehrávající se v povídkách, které jsou pro dané rysy nejpříznačnější. V závěru krátce věnujeme pozornost novým tělesným a emocionálním potřebám, kterých se tělo dožaduje po té, co pominou násilnosti na něm páchané.

U třetího tématu nalézáme kontrast mezi vnitřními hodnotami postav, jež jsou zároveň charakteristické pro určitou sociokulturní skupinu, například politickou, řízenou vlastní ideologií a specifickými pravidly, a hodnotami vyznačujícími se jinými pravidly, které jsou příznačné pro novou vlast. Zabýváme se tak tématy jako je věrnost svým bližním a svému ideologickému přesvědčení v rodné vlasti a etickým chováním, empatií a pocitem sounáležitosti v jiném sociálním kontextu, neboť se jedná o hodnoty postavám vlastní, ať již se nacházejí v jakékoli situaci.

V rámci posledního tématu podrobně rozebíráme problematiku ztotožnění jedince se svojí kulturou rodné vlasti a nechtěným a nuceným odloučením, který způsobují totalitní režimy. Zabýváme se také myšlenkou, že postavy po svém odchodu z vlasti postrádají něco, co již neexistuje, co zmizelo vlivem radikálních změn, jež zde nastaly. Analyzujeme tak různé prvky, například nostalgii, boj proti zapomnění, touhu po láskyplném a blízkém prostředí podobajícím se prostředí rodné vlasti, ztrátu příjemných prožitků každodennosti a změny, které mají nezbytný vliv na jazyk a diskurs postav.

V závěru naší práce jsme provedli její stručnou rekapitulaci. Potvrdila se naše domněnka, že vlivem událostí v exilu pocíťují jedinci (v našem případě literární postavy) nutkání zabývat se vlastní identitou, neboť vše – oni samotní i jejich sociální, kulturní a politická realita – musí projít násilnou proměnou. Jsme přesvědčeni, že Mario Benedetti je důkazem toho, že literatura je nejen znamenitým ale i nezbytným a vhodným prostředkem k analýze a reflexi identity.